

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱՔԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

«23» հունիսի 2016 թ.

N 330-Ն

ք.Ստեփանակերտ

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱՔԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆ ՄՇԱԿԱԲՈՒՅՍԵՐԻ ՑԱՆՔԱՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ԽԹԱՆՄԱՆ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով «Իրավական ակտերի մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքի 13-րդ հոդվածը՝ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությունը **ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ է**.

1. Հաստատել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում գարնանացան մշակաբույսերի ցանքաշրջանառության խթանման 2016 թվականի ծրագիրը (այսուհետ՝ Ծրագիր)՝ համաձայն հավելվածի:

2. Սահմանել, որ՝

1) Ծրագրի կատարման հսկողությունը վերապահվում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարությանը (այսուհետ՝ նախարարություն):

2) Ծրագրի շրջանակներում իրականացվող միջոցառումների պատասխանատու են հանդիսանում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջանների վարչակազմերը:

3) նախարարությունը տնտեսական տարին ավարտելուց հետո՝ եռամսյա ժամկետում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարություն է ներկայացնում հաշվետվություն՝ կատարած աշխատանքների և իրականացրած միջոցառումների մասին:

3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող տասներորդ օրը, իսկ գործողությունը տարածվում է 2016 թվականի ապրիլի 1-ից հետո ծագած հարաբերությունների վրա:

**ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱՔԱՂԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ**

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Հավելված
Լեռնային Ղարաբաղի
Հանրապետության կառավարության
2016 թվականի հունիսի 23-ի
N 330 -Ն որոշման

**ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ**

ԾՐԱԳԻՐ

**ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ
ԳԱՐՆԱՆԱՅԱՆ ՄՇԱԿԱԲՈՒՅՍԵՐԻ ՑԱՆՔԱՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ
ԽԹԱՆՄԱՆ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ**

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

I. ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՐԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

II. ԾՐԱԳՐԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

III. ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

IV. ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԻՑ ԱԿՆԿԱԼՎՈՂ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

1. ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՐԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Գյուղատնտեսությունը երկրի պարենային ապահովության և անվտանգության ապահովման գլխավոր ոլորտն է, և ընդհանուր ռազմավարության մեջ այն ունի առանցքային դեր: Նպատակային քաղաքականության իրականացման ու առկա ներուժի լիարժեք օգտագործման շնորհիվ հնարավոր է որոշակիորեն լուծել բնագավառում ծագած մի շարք խնդիրներ:

2. Քաղաքականությունը պետք է նպատակաուղղվի գյուղատնտեսական ծագում ունեցող արտադրանքի արտադրության ծավալի աճին, ներմուծվող արտադրանքը տեղական արտադրանքով փոխարինելուն, նոր տեխնոլոգիաների ներդրմանը, ինչը պահանջում է պետական աջակցության տարբեր մեխանիզմների կիրառում:

3. Գյուղատնտեսական որոշ մշակաբույսերի տեղական արտադրության ծավալներն ապահովում են ինքնաբավության ցածր մակարդակ, և առաջնահերթ խնդիրը դրանց ցանքատարածությունների, արտադրության ծավալների ավելացումն ու ինքնաբավության մակարդակի հետագա բարձրացումն է, մասնավորապես, դա վերաբերում է յուղատու մշակաբույսերին՝ արևածաղիկ, հլածուկ, սոյա (այսուհետ՝ յուղատու մշակաբույսեր), բանջարեղենին՝ պոմիդոր, պղպեղ, բադրիջան, սոխ (այսուհետ՝ բանջարեղեն), հնդկացորենին, սորգոյին և ծխախոտին: Նշված մշակաբույսերի եկամտաբերությունը տարեցտարի նվազում է՝ կատարվող ծախսերի ավելացման և բերքատվության անկման պատճառով: Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության կողմից հողօգտագործողներին տրամադրվող պետական աջակցության շարունակական ծրագրերը նպաստում են տևականորեն չմշակված վարելահողերի շրջանառության մեջ ներգրավմանը, գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ագրոտեխնիկական միջոցառումների բարելավմանը, ցանքատարածությունների, համախառն բերքի, գյուղացիական տնտեսությունների եկամուտների ավելացմանը և տնտեսական աճի ապահովմանը:

4. Առաջնահերթ խնդիր է սեփական արտադրության հաշվին տեղական վերամշակող ընկերությունների կողմից մթերման ծավալների ու արտադրվող արտադրանքի ավելացումը, նոր աշխատատեղերի ստեղծումը, ինչպես նաև անասնակերով ապահովվածության մակարդակի բարձրացումը, որը բխում է նաև հանրապետության գյուղատնտեսության ռեսուրսային ներուժի լիարժեք օգտագործման անհրաժեշտությունից:

5. Բուսաբուծության բնագավառի ուսումնասիրությունները և վերլուծությունները ցույց են տալիս, որ յուղատու մշակաբույսերի, բանջարեղենի, հնդկացորենի, սորգոյի և ծխախոտի ցանքատարածությունների ավելացման ու ագրոտեխնիկական միջոցառումների արդյունավետ կազմակերպման համար անհրաժեշտ է հողօգտագործողներին առաջնահերթ ապահովել բարձր վերարտադրություն և բերքատվություն ապահովող սերմերով, հանքային պարարտանյութերով, ինչպես նաև այդ մշակաբույսերից ստացված բերքի մթերման դիմաց լրավճարների տրամադրման միջոցով ապահովել բերքի իրացման կայուն շուկաներ:

6. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում գարնանացան մշակաբույսերի ցանքաշրջանառության խթանման 2016 թվականի ծրագրով (այսուհետ՝ Ծրագիր) ներկայացվում են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում 2016 թվականին գարնանացան որոշ մշակաբույսերի արտադրության խթանմանն ուղղված իրականացվելիք միջոցառումները և ակնկալվող արդյունքները:

II. ԾՐԱԳՐԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

7. Գյուղատնտեսության բնագավառում չափազանց կարևոր է ցանքաշրջանառության կիրառումը, ցանքատարածքների կառուցվածքի բարելավումը և անասնապահության զարգացումը: Ցանքաշրջանառության մեջ ճիշտ ընտրված մշակաբույսերի մշակությունը բարելավվում է հողի՝ ֆիտոսանիտարական վիճակը, պահպանում էրոզիայից, ավելացնում օրգանական նյութերի քանակը և բարելավվում ֆիզիկական հատկությունները: Այդ առումով յուղատու մշակաբույսերի, բանջարեղենի, հնդկացորենի, սորգոյի և ծխախոտի մշակությունը կարևորվում է ցանքաշրջանառության լավագույն բաղադրիչ լինելու, պարենային որոշ մթերքների ինքնաբավության մակարդակի բարձրացման, ինչպես նաև անասնակերերի կայուն բազայի ստեղծման տեսանկյունից:

8. Ծրագրի նպատակն է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջաններում այդ մշակաբույսերի ցանքատարածությունների ու համախառն բերքի ծավալների ավելացումը և գյուղատնտեսությամբ զբաղվող տնտեսավարող սուբյեկտների եկամտաբերության մակարդակի բարձրացմանը նպաստելը:

9. Ծրագրի խնդիրներն են՝

1) գյուղատնտեսական նշանակության տարածքների արդյունավետ օգտագործման համար հնարավորությունների ստեղծում.

2) գյուղատնտեսության զարգացման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծում և բնակչության աշխատունակ հատվածի համար լիարժեք զբաղվածության ապահովում.

3) վերամշակող ընկերությունների համար անհրաժեշտ քանակությամբ հումքի ապահովում:

III. ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

10. Ծրագրով նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ միջոցառումները՝

1) յուղատու մշակաբույսերի, հնդկացորենի և սորգոյի սերմերի և հանքային պարարտանյութերի ձեռքբերում ու տրամադրում.

2) բանջարեղենի մշակությամբ զբաղվող անձանց անհատույց ֆինանսական միջոցների տրամադրում.

3) ծխախոտի մշակությունից ստացված բերքի իրացման (մթերման) դիմաց լրավճարի տրամադրում:

11. Ծրագրի իրականացման գործընթացում ներգրավված պետական, տարածքային կառավարման ու տեղական ինքնակառավարման մարմիններն իրականացնում են հետևյալ միջոցառումները՝

1) Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարությունը (այսուհետ՝ նախարարություն) համակարգում և վերահսկում է Ծրագրի իրականացման գործընթացը.

2) տեղական ինքնակառավարման մարմինները, հիմք ընդունելով յուրատու մշակաբույսերի, բանջարեղենի, հնդկացորենի, սորգոյի և ծխախոտի մշակությամբ զբաղվելու ցանկություն ունեցող հողօգտագործողների դիմումները, վարելահողերի նկատմամբ սեփականության, վարձակալության կամ անհատույց օգտագործման իրավունքի պետական գրանցման վկայականների (այսուհետ՝ վկայական), իսկ վերաբնակեցման տարածքներում վկայականի բացակայության դեպքում համայնքի ղեկավարի կողմից տրված համապատասխան տեղեկանքի և անձնագրերի պատճենները, շրջանների վարչակազմերի սահմանած ժամկետում շրջանների վարչակազմեր են ներկայացնում իրենց կողմից հաստատված տեղեկանք՝ նշելով հողօգտագործողի անունը, ազգանունը, հայրանունը, անձնագրային տվյալները, վկայականի համարը, մշակաբույսերը և դրանց մշակության համար նախատեսված տարածքների մակերեսները: Համայնքների վարչական սահմաններից դուրս գտնվող պետական սեփականություն համարվող վարելահողերի վարձակալները փաստաթղթերը ներկայացնում են համապատասխան շրջանի վարչակազմի աշխատակազմի գյուղատնտեսության բաժին.

3) Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջանների վարչակազմերը, հիմք ընդունելով Ծրագրի 11-րդ կետի 2-րդ ենթակետում նշված տեղեկանքները և փաստաթղթերը, ընդհանրացնում և մինչև 2016 թվականի ապրիլի 30-ը նախարարություն են ներկայացնում համապատասխան տեղեկություններ:

12. Պետական աջակցության տրամադրման հիմք են հանդիսանում Ծրագրի 11-րդ կետի 3-րդ ենթակետում և 13-րդ կետի 3-րդ ենթակետի «գ» պարբերությունում նշված տեղեկությունները:

13. Պետական աջակցությունը տրամադրվում է՝

1) Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջանների վարչական սահմաններում սեփականության, վարձակալության և անհատույց օգտագործման իրավունքով հատկացված վարելահողերում յուրատու մշակաբույսեր, հնդկացորեն և սորգո մշակելու համար՝ 1 հեկտարի համար սահմանված համապատասխան քանակությամբ սերմի և հանքային պարարտանյութերի տեսքով, (տրամադրվող սերմի և հանքային պարարտանյութերի սահմանված քանակները ներկայացված են N 1 աղյուսակում), անհատույց:

Յուրատու մշակաբույսերից արևածաղկի սերմը ձեռք կբերվի նախարարության կողմից և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության գյուղի և գյուղատնտեսության աջակցության հիմնադրամի (այսուհետ՝ հիմնադրամ) միջոցով, նախարարության կողմից ներկայացված համապատասխան տեղեկության հիման վրա, կտրամադրվի հողօգտագործողներին:

Հլածուկի, սոյայի, հնդկացորենի և սորգոյի սերմերը և հանքային պարարտանյութերը հիմնադրամի միջոցով ձեռք կբերվեն և կտրամադրվեն հողօգտագործողներին՝ նախարարության կողմից ներկայացված համապատասխան տեղեկության հիման վրա.

2) Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջանների վարչական սահմաններում սեփականության, վարձակալության և անհատույց օգտագործման իրավունքով հատկացված վարելահողերում բանջարեղեն մշակելու համար՝ 1 հեկտարի դիմաց 200 000 ՀՀ դրամ գումար կամ դրան համարժեք ապրանքանյութեր (նվազագույնը 0,5 հեկտարի համար): Աջակցությունն անհատույց կտրամադրվի հիմնադրամի միջոցով՝ նախարարության կողմից ներկայացված համապատասխան տեղեկության հիման վրա.

3) Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջանների վարչական սահմաններում սեփականության, վարձակալության և անհատույց օգտագործման իրավունքով հատկացված վարելահողերում մշակած ծխախոտից ստացված բերքի իրացման (մթերման) դիմաց տրամադրվում է լրավճար՝ 1 կիլոգրամի դիմաց 10 ՀՀ դրամ գումարի չափով հետևյալ ձևով՝

ա. լրավճարը տրամադրվում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքում գործող ընկերություններին մթերված բերքի դիմաց,

բ. մթերող ընկերությունները 15 աշխատանքային օրվա ընթացքում հողօգտագործողին են վճարում հանձնված բերքի դիմաց ողջ գումարը՝ ներառյալ ծրագրով նախատեսված լրավճարը,

գ. մթերող ընկերությունները յուրաքանչյուր ամիս տեղեկություններ են ներկայացնում նախարարություն՝ նշելով բերք հանձնած հողօգտագործողի անունը, ազգանունը, հայրանունը, անձը հաստատող փաստաթղթի համարը, մթերված բերքի քանակը,

դ. նախարարությունը սույն կետի 3-րդ ենթակետի «գ» պարբերությունում նշված տեղեկությունները ստանալուց հետո, տասնօրյա ժամկետում ընդհանրացնում և դրանց հիման վրա Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ֆինանսների նախարարություն է ներկայացնում հայտ՝ նշելով մթերող ընկերությունների անվանումները,

ե. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ֆինանսների նախարարությունը վերը նշված հայտը ստանալուց հետո գարնանացան մշակաբույսերի ցանքաշրջանառության ծրագրերի խթանման համար Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2016 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված միջոցներից սահմանված կարգով հատկացնում է համապատասխան ֆինանսական միջոցները:

Սույն Ծրագրի ֆինանսավորումն իրականացվում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2016 թվականի պետական բյուջեով «Գարնանացան մշակաբույսերի ցանքաշրջանառության ծրագրերի խթանում» միջոցառմամբ նախատեսված միջոցներով:

IV. ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԻՑ ԱԿՆԿԱԼՎՈՂ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

14. Ծրագրի իրականացումից նախատեսվում է յուղատու մշակաբույսերի ցանքատարածքները հասցնել 1750 հեկտարի, այդ թվում արևածաղիկ՝ 1500 հեկտար, հլածուկ՝ 150 հեկտար, սոյա՝ 100 հեկտար, սորգոյինը՝ 200 հեկտարի, հնդկացորենինը՝ 500 հեկտարի, իսկ վերամշակող ընկերություններում հողօգտագործողներից մթերել շուրջ 3500 տոննա ծխախոտի հումք: Ֆինանսական միջոցները կտրամադրվեն 705 հեկտար բանջարեղենի մշակության համար, այդ թվում՝ 250 հեկտար սոխ:

15. Յուղատու մշակաբույսերը, հնդկացորենը և բանջարեղենը հումք են հանդիսանում վերամշակող ընկերությունների համար: Յուղատու մշակաբույսերի

վերամշակումից ստացված ձեթը, հնդկացորենից՝ հնդկաձավարը և բանջարեղենից՝ պահածոները հանդիսանում են առաջին անհրաժեշտության պարենամթերք և ունեն մեծ դեր ու նշանակություն մարդու օրգանիզմի նորմալ գործունեության համար: Սորգոյից ստացվում է անասնակեր, որը կնպաստի անասնաբուծության զարգացմանը:

Ծրագրի իրագործման համար 2016 թվականին պահանջվող ներդրումները ներկայացված են N 2 աղյուսակում:

Աղյուսակ N 1

Հ/հ	Մշակաբույսը	Տրամադրվող սերմի քանակը (կգ)	Տրամադրվող ինոկուլյանտի քանակը (գ)	Տրամադրվող պարարտանյութի քանակը (կգ)		
				ազոտ	ֆոսֆոր	կալիում
1	Հնդկացորեն	80		50	100	
2	Արևածաղիկ	5		50	50	150
3	Հլածուկ	6		50	50	100
4	Սոյա	80	300		100	100
5	Սորգո	10		50	100	

Գարնանացան մշակաբույսերի ցանքաշրջանառության խթանման ծրագրի իրագործման համար պահանջվող ներդրումները

Հ/հ	Մշակաբույսի անվանումը	Նախատեսվում է մշակել (հա)	Ցանքսի նորմա (կգ/հա)	Համախառն բերք (տ)	Սերմի պահանջը (կգ)	Սերմի արժեքը (<< դրամ)	Անհատուց դրամական միջոցների կամ ապրանքանյութերի տրամադրում (<< դրամ)	Լրավճար մթերված բերքի դիմաց (<< դրամ)	Ինոգուլյանտի արժեքը (<< դրամ)	Պարարտանյութի արժեքը (<< դրամ)	որից			Սուբսիդավորման ենթակա գումար (<< դրամ)
											ազոտ	ֆոսֆոր	կալիում	
1	Հոդկացորեն	500	80		40000,0	20000000				14000000	4200000	9800000		34000000
2	Արևածաղիկ	1500	5		7500,0	18750000				68000000	12000000	14000000	42000000	86750000
3	Հլածուկ	150	6		900,0	4770000				6750000	1500000	1750000	3500000	11520000
4	Սոյա	100	80		8000,0	5600000			416000	2800000		1400000	1400000	8816000
5	Սորգո	200	10		2000,0	8000000				4000000	1200000	2800000		12000000
6	Ծխախոտ			3500				35000000						35000000
7	Բանջարեղեն	705					141000000							141000000
ԸՆԴԱՄԵՆԸ						57120000	141000000	35000000	416000	95550000	18900000	29750000	46900000	329086000
<p>ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՂԵԿԱՎԱՐ-ՆԱԽԱՐԱՐ</p>														
										Լ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ				